

Förslag till åtgärder för att stärka dialog och samverkan mellan kollektivtrafiknämnden, Västtrafik och kommunerna

Detta dokument är tänkt att användas som underlag under dialogdagen den 27 mars. Läs gärna igenom det. Åtgärderna har också tagits upp i de delregionala råden för diskussion.

I oktober 2013 beslutade regionala kollektivtrafikerådet att starta ett arbete med att förbättra dialog och samverkan mellan kommunerna, kollektivtrafiknämnden och Västtrafik.

Vid sammanträdet den 27 februari diskuterade regionala kollektivtrafikerådet tjugo olika åtgärder för att förbättra samverkansformerna. Politiska företrädare från kommunerna, Västtrafik och kollektivtrafiknämnden deltog i diskussionen. En slutsats man kan dra från diskussionen i rådet är att alla parter måste vidta åtgärder för att vi skall uppnå goda samverkansformer i framtiden.

Regionala kollektivtrafikerådet ställde sig positiv till de föreslagna åtgärderna (se efterföljande sidor). Vidare beslutade rådet att översända förslag till åtgärder till de delregionala kollektivtrafikeråden för synpunkter, kompletteringar och godkännande.

Regionala kollektivtrafikerådet tar på nytt upp frågan vid sammanträdet den 3 april.

Förslag till åtgärder

Nedan beskrivs åtgärderna i en sammanfattande tabell utifrån tre mål och ansvariga parter.

För respektive part föreslås fem eller sex åtgärder. På efterföljande sidor ges en mer detaljerad beskrivning av åtgärderna.

Text satt i blå box (i den löpande texten på följande sidor) anger en åtgärd för att nå målet.

Mål	Västtrafik	Kommunerna	Kollektivtrafiknämnden	Kollektivtrafikråden
Förtydliga roller och mandat	<ul style="list-style-type: none"> 1) Använda kommunerna som en kunskapskälla 2) Tydliggöra och utveckla arenor för att diskutera operativa frågor 	<ul style="list-style-type: none"> 6) Utse en ansvarig tjänsteman med tid att bereda frågor inför DKR 7) Tydliggör rådsmedlemmars mandat och roller. 	<ul style="list-style-type: none"> 11) Tydliggöra styrmodellen mellan KTN och VT. 	<ul style="list-style-type: none"> 17) Tydliggör syftet med kollektivtrafikråden. 18) Tydliggör rådsmedlemmars mandat och roller.
Bedriva en mer effektiv samverkan	<ul style="list-style-type: none"> 3) Genomföra dialogmöte med kommunerna på politisk nivå 	<ul style="list-style-type: none"> 8) Förbättra informationsutbytet mellan kommunens tjänsteman och politiker 	<ul style="list-style-type: none"> 12) Anpassa förankringsprocesserna till kommunerna 13) Utveckla former för medborgardialoger. 	<ul style="list-style-type: none"> 19) Effektivisera DKR-mötena och gör dem mer likartade. 20) Förtydliga remissförfarandet.
Öka förtroendet och förståelsen mellan parterna	<ul style="list-style-type: none"> 4) Ta fram bättre underlag vid trafikförändringar. 5) Stärka kommunteamet samt tydliggöra geografiskt ansvar för trafikutveckling 	<ul style="list-style-type: none"> 9) Öka kommunernas inflytande på strategiska dokument 10) Involvera kollektivtrafiken tidigt i samhällsplaneringen 	<ul style="list-style-type: none"> 14) Öka dialog och samarbete om trafikförsörjningsprogrammet. 15) Tydliggör vem som har tolkningsföreträde vid målkonflikter. 16) Ansvar att sprida kunskap om kollektivtrafikens organisation. 	<ul style="list-style-type: none"> 21) Sprid kunskap om kollektivtrafikens organisation.

Västtrafik

1. Använda kommunerna som kunskapskälla i en strukturerad process

Kommunerna har kunskap om lokala förutsättningar, en kunskap som i större utsträckning bör beaktas och användas av Västtrafik. Löpande sker informations- och kunskapsutbyte via de etablerade kontaktvägarna mellan kommun och Västtrafik. Därutöver behöver Västtrafik säkerställa att information sammanställs från kommunerna minst en gång per år, i samband med uppstart av arbete med ny trafikplan.

I samband med uppstart av arbete med ny trafikplan kommer Västtrafik att begära in skriftlig information från kommunerna. Detta görs samtidigt som Västtrafik bjuder in till inledande dialogmöten om trafikplanen.

Västtrafik kommer att tydliggöra kontaktvägarna mellan kommunerna och Västtrafik, exempelvis genom att ta fram en informationsfolder.

2. Tydliggöra och utveckla arenor för att diskutera operativa frågor

Beslutsmandatet för operativa frågor ligger hos Västtrafik men kommunerna önskar att det tydligare framgår var, när och hur de kan diskutera och påverka operativa frågor.

Västtrafik kommer att tydliggöra de arenor som finns för påverkan genom att tydliggöra processen för att ta fram en trafikplan. En årskalender kommer att tas fram en där det tydligt framgår när och i vilket forum det finns möjlighet för kommunerna att lämna input.

Samtidigt finns önskemål om att dialog och samarbete ska ske mer utifrån funktion, exempelvis landsbygdstrafik, tågtrafik och stadstrafik. Västtrafik avser därför att förstärka dialogen och diskussionerna runt specifika funktioner/teman som berör hela regionen. Det kan till exempel röra stadstrafik och tågtrafik (ett exempel är de dialogmöten om tågtrafik som nu hålls i stormötesform) men också andra typer av funktioner som upphandling och marknadsföring.

Västtrafik kommer, med början under hösten 2014, att bjuda in till särskilda dialogmöten runt specifika funktioner/teman. Därmed skapas ytterligare möjligheter att mötas för att diskutera mer operativa frågor.

3. Genomföra dialogmöten med kommunerna på politisk nivå

I samband med att arbetet med ny trafikplan drar igång bjuder Västtrafik in till inledande dialogmöten med respektive kommun. Inbjudan har tidigare främst vänt sig till kommunens tjänstemän. Eftersom kommunerna nu önskar utökad dialog på politisk nivå, kommer inbjudan framöver att gå även till politiker.

Inbjudan till höstens inledande dialogmöten kommer att skickas till både tjänstemän och politiker i respektive kommun. För att underlätta planeringen kommer Västtrafik att utarbeta och kommunicera ut en mötesplan för höst 2014/vår 2015.

4. Ta fram bättre underlag vid trafikförändringar

Kommunerna efterfrågar ett bättre underlag, i så god tid som möjligt från Västtrafik vid trafikföränd-

ringar. Det gäller framförallt i samband med neddragningar. Bl a efterfrågas resandestatistik nedbrutet på linje, hållplats och tid. Varför görs förändringarna och vilka blir konsekvenserna? Önskemål om den efterfrågade statistiken är inte alltid möjlig att tillgodose med dagens teknik. Västtrafik upphandlar för närvarande ett nytt kundräkningssystem vilket på sikt kan tillgodose en del av kommunernas önskemål. Manuella räkningar är också möjliga vid neddragning av trafik.

I arbetet med att ta fram "trafikplanen" arbetar nu Västtrafik med en mer strukturerad konsekvensanalys, där effekter av samtliga trafikförändringar beskrivs mer i detalj. Det kommer därmed att finnas ett bättre underlag vid dialogen med berörda kommuner. Dialogen ska dessutom ske redan under planeringsfasen. Så god framförhållning som möjligt ska eftersträvas för att möjliggöra åtgärder för att t ex öka resandet på en sträcka.

5. Stärka kommunteamet samt tydliggöra geografiskt ansvar för trafikutveckling

Kommunerna har framfört synpunkter på resursbrist hos Västtrafik. Samtidigt har trafikutvecklarna endast haft ansvar per avtal (trafikföretag), vilket har medfört ett otydligt geografiskt ansvar vad gäller trafikutvecklingen.

Sedan hösten 2013 har kommunteamet förstärkts och nu finns en kommunkoordinator per delregion. Samtidigt har fyra trafikutvecklare fått geografiska ansvarsområden, vilket de inte hade tidigare.

Flera kommuner önskar att Västtrafik förstärker med ytterligare trafikutvecklare som har geografiska ansvarsområden.

Kommunerna

6. Utse en ansvarig tjänsteman med tid att bereda frågor inför DKR

Rådsstrukturen bygger på att frågor är väl förberedda och förankra inför beslut. Tjänstemän i varje kommun måste ta en aktiv del i beredningarna för att den politiska beslutsgången ska fungera.

Kommunen bör utse en ansvarig tjänsteman med "övergripande funktion" och med tid avsatt för att bereda frågor för råden.

7. Tydliggör rådsmedlemmars mandat och roller

Rådsstrukturen är tänkt att spegla BHU-processen för kollektivtrafiken. För att kunna göra det behöver de delregionala råden ges samma funktion som kommunalförbunden när det gäller strategiska kollektivtrafikfrågor. Därmed är det viktigt att kommunen har gett sin representant det tydliga uppdraget och mandatet som samverkansformerna förutsätter. För att råden ska fungera krävs också god närvaro från kommunerna vid de delregionala råden.

Kommunen ansvarar för att säkerställa representation med mandat att företräda kommunen i de delregionala kollektivtrafikeråden (ingår i avtalet om samverkansformer kommun/region).

Den delregionala rådsrepresentanten ansvarar för förankringen i den egna kommunen av de frågor som behandlas i råden.

8. Förbättra informationsutbytet mellan kommunens tjänsteman och politiker

Vid tjänstemännens beredningsgruppsmöten diskuteras kollektivtrafikfrågorna lite mer ingående jämfört med i råden. Ett syfte med beredningsgrupperna är att förbereda DKR-mötena. I samband med arbetet med att förbättra samverkansformerna har framkommit att det i många kommuner finns brister i informationsutbytet mellan ansvarig tjänsteman och politiker. Det är angeläget att det finns ett informationsutbyte mellan tjänstemän och ansvariga politiker som sitter i DKR.

Kommunerna bör avsätta tid för ökat informationsutbyte mellan ansvarig tjänsteman och politiker som en förberedelse inför DKR-möten.

De delregionala råden kan överväga att bjuda in handläggargruppen (tjänstemännen) till DKR-mötena.

9. Öka kommunernas inflytande på strategiska dokument

Kommunerna behöver bli mer delaktiga vid framtagandet av strategiska dokument, t ex trafikförsörjningsprogrammet. På så sätt ökar det kommunala inflytandet och ömsesidig förståelse och förtroende. Vid detta arbete företräder den kommunala tjänstemannen inte specifikt sin egen kommun utan sin delregion eller till och med hela Västra Götaland.

Behovet av kommunalt engagemang och resurser är i detta fall projektstyrt. Här handlar det ofta om att man turas om inom kommunkollektivet att medverka mer aktivt i en utsedd arbetsgrupp eller liknande.

Kommunerna tar ansvar för att avsätta projektstyrda resurser för kommunalt engagemang i kollektivtrafikutredningar samt för arbetsgrupper till kommande revidering av trafikförsörjningsprogram.

10. Involvera kollektivtrafiken tidigt i samhällsplaneringen

Det är viktigt att säkerställa att kollektivtrafiken finns med i både den strategiska översiktsplaneringen och i mer detaljerad planering i kommunerna. Att tidigt involvera kollektivtrafikansvariga parter ökar den ömsesidiga förståelsen och ger samtidigt möjlighet att lyfta in vad som ger bäst förutsättningar för kollektivtrafikens utveckling.

Kommunerna bör samarbeta med Västtrafik och kollektivtrafiknämnden i samhällsplaneringsfrågor i tidiga skeden, (inte bara som remissinstans).

Kollektivtrafiknämnden

11. Tydliggöra styrmodellen mellan KTN och VT

Relationen mellan kollektivtrafiknämnden och Västtrafik behöver tydliggöras mer. Kommunerna behöver mer kunskap om vilka frågor som beslutas var och hur styrningen över Västtrafik ser ut.

Kollektivtrafiknämnden tar fram ett dokument som beskriver styrmodellen mellan nämnd och bolag samt regionstyrelsen. Särskilt i den årliga avstämningen med kommunerna om kommande års inriktning bör detta förhållande förtydligas.

12. Anpassa förankringsprocesserna till kommunerna

Nämnden behöver vara tydlig i hur förankringen av olika dokument förväntas ske, om det är en remiss eller inte samt vilket svar som förväntas tillbaka. Kommunerna har långa beslutsprocesser och det behöver kollektivtrafiknämnden ta hänsyn till.

Kollektivtrafiknämnden tar ansvar för att tydligt ange förankringsprocessers tidplaner och form. Ett årsschema upprättas med planerade processer.

13. Utveckla former för medborgardialog

Medborgardialog är ett sätt att involvera användarna i samhällsprocessen. En sådan dialog kan göras på många olika sätt och i olika format. Den grundläggande tanken är att bättre kunna identifiera vad användarna efterfrågar både nu och i framtiden. Förhållandet mellan invånare och myndigheter håller på att omdefinieras och intensifieras.

Kollektivtrafiknämnden tar ansvar för avvägningar och aktiviteter för medborgardialog kring de frågor som nämnden beslutar om. Medverkan och stöttning från kommunerna är önskvärt. Medborgardialog kommer vara en del av framtagandet av reviderat trafikförsörjningsprogram och en fortsatt viktig fråga att arbeta med.

14. Öka dialog och samarbete om trafikförsörjningsprogrammet

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet ska revideras till 2016. Kommunerna och Västtrafik behöver involveras i processen i framtagandet av programmet så att parterna får en så gemensam av syn på kollektivtrafikens utveckling i Västra Götaland som möjligt. Det är viktigt dels för en ökad ömsesidig förståelse men också eftersom samhällsbyggnad och kollektivtrafikens utveckling behöver gå hand i hand. Tidplanen behöver vara utformad så att det finns tid för förankring i kommunerna.

Kollektivtrafiknämnden ger det regionala kollektivtrafikerådet i uppdrag att ansvara för att utarbeta förslag till strategisk inriktning i nästa trafikförsörjningsprogram. Detta bör göras i samband med delregionala workshops och i särskilt utsedda arbetsgrupper.

15. Tydliggör vem som har tolkningsföretråde vid målkonflikter

Målkonflikter är en del av programmets tillämpning. Målen handlar om miljö, resande, marknadsandel, nöjdhet och kollektivtrafik för alla grupper. Kollektivtrafiknämnden har beslutanderätten att göra avvägningar vid målkonflikter.

Kollektivtrafiknämnden för dialog kring övergripande avvägningar mellan mål i kollektivtrafikeråden samt i den årliga avstämningen genom remiss till kommunerna.

16. Ansvara för att sprida kunskap om kollektivtrafikens organisation

Det är tydligt att kommuner, regionen och Västtrafik hade olika förväntningar på roller, arbetsformer och ansvar efter skatteväxlingen. Insatser bör göras för att öka kunskapen om kollektivtrafikens nya organisation. Till våren 2015 föreslås att kollektivtrafiknämnden tar initiativ till att politiker från DKR,

RKR och Västtrafik besöker kommunfullmäktige inom sin delregion och informerar om roller, mandat och ansvar, samt för dialog om trafikförsörjningsprogrammet.

Kollektivtrafiknämnden har ansvar för att planera och genomföra en kommuntorné med ihop med kommunrepresentanterna i RKR och Västtrafik.

Kollektivtrafikeråden

17. Tydliggör syftet med kollektivtrafikeråden

Kollektivtrafikeråden är forum för att utveckla kollektivtrafiken långsiktigt. Råden ska därmed fokusera på strategiska frågor. Ibland tar frågor av operativ och detaljerad karaktär (som kanske bara berör en kommun) upp för stor del av rådets arbete. Råden bör årligen ha en genomgång av syftet med rådet och vilken typ av frågor som ska prioriteras. Ett gemensamt dokument kan tas fram till stöd för kollektivtrafikeråden, i form av en kortfattad arbetsordning.

Nästa arbetsuppgift för råden är uppdateringen av trafikförsörjningsprogrammet
Tjänstemannagruppen utarbetar förslag till gemensam arbetsordning för kollektivtrafikeråden som sedan kan beslutas i vart och ett av råden.

Inom ramen för rådets arbete skall det finnas möjlighet att adjungera två politiker från Västtrafiks styrelse. Politikerna i råden har då möjlighet att diskutera strategiska frågor med Västtrafik. Även tjänstemän från Västtrafiks kommunteam bör närvara på råden och bör ha en informationspunkt om övergripande aktuella frågor.

Västtrafiks styrelse har utsett två politiker som kan adjungeras till respektive kollektivtrafikeråd (vid behov).

18. Tydliggör rådsmedlemmars mandat och roller

Politiker i de delregionala råden har mandat att företräda sin egen kommun (se kommunens ansvar). De två DKR-politikerna skall ha mandat att företräda sin delregion när de sitter i det regionala rådet. Ibland råder tvivel om att de två DKR-politikerna har detta mandat. Motsvarande tvivel finns även på tjänstemannanivå i Göteborgsområdet där de två DKR-sekreterarna utgörs av kommuntjänstemän. Sekreterarna i övriga tre delregioner har sin anställning på kommunalförbundet.

Frågan om mandat bör lyftas i de delregionala råden och där det finns behov bör beslut tas i att förtydliga mandatet i enlighet med avtalet om samverkansformer kommun/region.

Beslut bör tas i DKR att utse ersättare till de två DKR-politikerna som sitter i regionala kollektivtrafikerådet. Ersättarna går in när ordinarie politiker inte har möjlighet att delta.

19. Effektivisera DKR-mötena och gör dem mer likartade

De fyra delregionala råden bör ha likartade agendor för sina möten, men på dagordningen bör också finnas möjlighet att behandla frågor som är unika och speciella för en delregion. De administrativa rutinerna för framtagning av agendor, utskick, minnesanteckningar mm kan förbättras. Avgränsningen mellan informationsärenden och beslutsärenden bör förtydligas. Mötena utvärderas regelbundet för

ständig utveckling och effektivisering.

Råden uppdrar till tjänstemännen hos kollektivtrafiksekretariatet, DKR-sekreterarna och Västtrafiks kommunteam att förbereda gemensamma agendor till de fyra beredningsgrupperna och till DKR.

DKR-mötena avslutas med en "mötesutvärdering" som leds av ordföranden.

Mall för utvärdering utarbetas av tjänstemännen.

20. Förtydliga remissförfarandet

Årlig uppföljning- och avstämning av trafikförsörjningsprogrammet skall ge underlag för kollektivtrafiknämndens årliga uppdrag till Västtrafik. Varje år skickar kollektivtrafiknämnden ut den årliga uppföljningen- och avstämningen på remiss till respektive kommun. Detta är enda tillfället där kollektivtrafiknämnden remitterar ärenden direkt till enskilda kommuner.

Alla andra strategiska dokument och frågeställningar remitterar kollektivtrafiknämnden till kollektivtrafikråden. Det är då upp till respektive råd om man vill remittera vidare till sina kommuner. De delregionala råden avger ett yttrande för sin delregion. Det skall finnas tillräckligt med remisstid så att kommunerna kan behandla ärendet i kommunstyrelsen.

Ett aktivitetsschema över pågående projekt med beslutsdatum skall finnas tillgängligt på rådets hemsida.

21. Sprid kunskap om kollektivtrafikens organisation

Det är tydligt att kommuner, regionen och Västtrafik hade olika förväntningar på roller, arbetsformer och ansvar efter skatteväxlingen. Insatser bör göras för att öka kunskapen om kollektivtrafikens nya organisation. Till våren 2015 föreslås att politiker från DKR, RKR och Västtrafik besöker kommunfullmäktige inom sin delregion och informerar om roller, mandat och ansvar.

Kollektivtrafiknämnden har ansvar för att planera och genomföra en kommuntorné med ihop med kommunrepresentanterna i RKR och Västtrafik.

Dialogmötet den 27 mars är ett steg att öka förståelsen för varandras förutsättningar och villkor samt förtydliga ansvar, mandat och roller.